

MEDICINALBERETNING

FOR

THISTED AMTSLÆGEKREDS

1967

Lægerne erindres om:

Blanketter til dødsattester, ugelister o.l. anmeldelser, graviditetskort, journaler til profylaktiske undersøgelser af børn, m.v. rekvireres hos firmaet Johan Ullstad & Sønner, Kompagni-stræde 10, København K.

Tilfælde af tyfus og paratyfus

- - botulismus
- - meningitis cerebrospin. epid.
- - poliomyelitis ant. acuta
- - tetanus neonatorum
- - difteria
- - ornithosis (psittacosis)
- - vaccinationskomplikationer
fra nervesystemets side
- - Hepatitis ac. infektiosa

*anmeldes på gul blanket både
til embedslægen og sundheds-
styrelsen.*

Tilfælde af paradysesteri og scarlatina hos personer boende i en skolebygning ell. beskæftiget i levnedsmiddelvirksomhed

*anmeldes på gul blanket
til embedslægen.*

Telefonisk anmeldes til embedslægen ophobede tilfælde af smitsomme sygdomme og levnedsmiddelforgiftninger, og ligeledes enkelttilfælde, som ved optræden i institutioner, levnedsmiddelvirksomheder m.m. skønnes at frembyde særlig fare for smittespredning.

De på gul blanket særligt anmeldte sygdomme skal også opføres på ugelisten, der for hver uge skal indsendes senest mandag, og det vil være formålstjenligt i disse tilfælde (således altid ved difteri og scarlatina) at anføre patientens navn og bopæl i rubrikken »Anmærkning«. Endvidere erindres om, at der ved anmeldelse af *syfilis* skal anføres i den særlige rubrik på ugelisten: køn, fødselsdato, forbogstav i efternavn samt journalnummer.

Tilfælde af tuberkulose (lunge- og extrapulm. tub.) anmeldes på de dertil udarbejdede blanketter. Blanketterne adresseres til *Tuberkulosestationen*.

For anmeldelser forsynet med *Postbesørges ufrankeret* betales portoen af embedslægen ved modtagelsen, i modsat fald beregner postvæsenet strafporto. Flere forsendelser kan sendes i ét omslag.

For dødsattesternes vedkommende erindres om, at afdødes *ægteskabelige stilling* altid skal anføres, og at under *stilling og næringsvej* betegnelser som »invaliddepensionist«, »folkepensionist«, »rentier« o.l. bør suppleres med *oplysning om afdødes tidligere erhverv*.

Kommunalbestyrelserne erindres om:

at det påhviler embedslægerne at yde bistand i alle spørgsmål af sundhedsmæssig natur; herunder også bestemmelserne i de sociale love, for såvidt disse angår den offentlige sundhedspleje.

Sundhedskommissionerne erindres om:

pligten til at give embedslægen og politimesteren underretning om tid og sted for afholdelse af kommissionsmøde, i forbindelse med oplysning om dagsorden.

MEDICINALBERETNING

FOR

THISTED AMTSLÆGEKREDS

1967

VED AMTSLÆGE L. FOLKE

AFSNITTET OM TUBERKULOSESTATIONERNES VIRKSOMHED
VED OVERLÆGE G. BINDSLEV OG
ASS. OVERLÆGE M. HOLM

THISTED AMTS TIDENDES
BOGTRYKKERI
1968

Indholdsfortegnelse

	Side
I. <i>Topografi, demografi</i>	3
<i>Medicinalpersoner</i>	5
II. <i>Sygelighed og dødelighed</i>	10
<i>Årssygelisten</i>	6
<i>Oversigt over dødsårsagerne</i>	8
<i>Kønssygdomme</i>	6
III. <i>Sygebehandling. — Sygehusene</i>	14
<i>Hjemmesygepleje m.m.</i>	15
IV. <i>Særlige foranstaltninger mod sygdomme</i>	17
V. <i>Forebyggende helbreds kontrol</i>	18
<i>Omsorg for svangre og fødende</i>	18
<i>Sundhedsplejerskernes virksomhed</i>	19
<i>Omsorg for børn i skolealderen</i>	20
<i>Omsorg for unge, gamle og kronisk syge</i>	23
VI. <i>Offentlig hygiejne. — Sundhedskommissionerne</i>	25
<i>Drikkevandsforsyning</i>	27
<i>Kontrol med næringsmidler</i>	29
<i>Bolighygiejne, idræt m.m.</i>	30
<i>Kloakering</i>	32
VII. <i>Lovgivning vedr. medicinalpersoner m.m.</i>	34
VIII. <i>Embedslægerne's virksomhed</i>	35
<i>Tuberkulosestationernes virksomhed (ved overlæge G. Bind-</i> <i>lev og ass. overlæge M. Holm)</i>	37

I. Topografi, demografi og medicinalpersoner

Thisted Amtslægekereds er identisk med Thisted Amt, som har et areal på 1773,58 km² og en kystlinie på 521 km.

Den er delt i to lægekredse:

Thisted lægekereds omfatter Thisted købstad og følgende 37 landkommuner: Bedsted-Grurup, Boddum-Ydby, Fjerritslev, Hanstholm, Harring-Stagstrup, Hassing-Villerslev, Helligsø-Gettrup, Hillerslev-Kaastrup, Hjortdal, Hundborg-Jannerup, Hunstrup, Hurup, Hvidbjerg-Lyngs, Hvidbjerg-Ørum-Lodbjerg, Jegindø, Kettrup-Gøttrup, Nors-Tved, Nørhaa, Sennels, Sjørring-Thorsted, Skinnerup, Skjoldborg-Kallerup, Skyum-Hørdum, Snedsted, Søndbjerg-Odby, Sønderhaa-Hørsted, Thisted Landsogn, Thorup-Klim, Tilsted, Tømmerby-Lild, Vang-Tvorup, V.-Ø. Vandet, Vestervig-Agger, Visby-Heltborg, Vust, Øsløs-Vesløs-Arup, Østerild.

Morsø lægekereds omfatter øen Mors (areal 363,2 km²) med Nykøbing M. købstad og følgende 14 landkommuner: Alsted-Bjergby, Dragstrup-Skallerup, Flade-Sdr. Draaby, Frøslev-Møllerup, Galtrup-Ø. Jølby, Karby-Hvidbjerg-Redsted, Ljørslev-Ørding, Lødderup-Elsø, Sejerslev-Ejerslev-Jordsby, Solbjerg-Sundby, Tæbring-Outrup-Rakkeby, Tødsø-Erslev, Vejerslev-Blidstrup, Ø.-V. Assels.

Befolkningsstatistik

I tilslutning til de skematiske oplysninger i tabel 1 a og 1 b om folketallet og antallet af fødte og døde kan bemærkes, at *befolkningstætheden* for amtet som helhed (det gennemsnitlige antal beboere pr. km²) er 47. Tættest befolket er Mors med 71 beboere pr. km², medens befolkningstætheden i den øvrige del af amtet er meget vekslende og i gennemsnit kun 40 pr. km². *Folketallet* var i femårsperioden imellem folketællingerne i 1950 og 1955 svagt stigende, gennemsnitligt med 110 personer årligt. Imellem folketællingerne i 1955 og 1960 er det faldet med 1748 og fra 1960 til 1965 med 1685 personer. Fra 1955 til 1965 er folketallet således faldet med 343 personer i årligt gennemsnit.

Det er landkommunerne såvel på Mors som i størstedelen af V. Hanherred og Thy, der viser nedgang i folketallet, medens Thisted og Nykøbing Mors i de senere år har holdt deres folketal, og Hanstholm viser fremgang. Amtets fødselsoverskud har i tiårsperioden 1955–1965 andraget knap 550 årligt. Lægges hertil den nævnte årlige nedgang i folketallet på 343 personer, kan det anslås, at der årligt er sket en fraflytning fra Thisted Amt af ca. 850 af dets beboere = ca. 1 %. Efter 1965 har tilbagegangen i folketal dog været knap så stor som i årene før 1965.

Da det fortrinsvis er de yngre aldersklasser, der flytter fra egnen, fødes der knap så mange børn som gennemsnitlig i hele landet. De ældre bliver boende, og dødeligheden ligger derfor lidt højere end gennemsnitligt.

Fødselsoverskuddet (forskellen mellem antallet af fødte og døde) kommer herved til at ligge ca. 2 promille lavere end i landet som helhed.

Tallene fremgår af tabel 1 a og 1 b, hvori antallet af døde er korrigeret efter hjemstedet. Antallet af levendefødte og dødfødte i 1967 er ligeledes korrigeret efter hjemstedet, medens dette ikke var tilfældet i 1966 eller tidligere år.

Særlig bemærkelsesværdig er nedgangen i fødslerne antal. Dette fænomen, som kendes fra alle dele af landet, skyldes antagelig anticonceptionens stigende udbredelse.

Tabel 1 a

Befolkningsstatistik

Absolutte tal

	Folketal			Levendefødte		Dødfødte		Døde		Heraf døde u. 1 år	
	efter tælling 1965	beregnet pr. 1/7 1967	1966	1967 ¹⁾	1966	1967 ¹⁾	1966	1967	1966	1967	1966
<i>Thisted lægekreds</i>											
1. Thisted by	8764	8786	8805	141	376		2	106	107	3	5
2. Landkommuner	48646	48616	48534	775	632	11	14	478	544	12	20
<i>Morsø lægekreds:</i>											
1. Nykøbing M. by ..	9127	8968	9036	129	247	4	2	116	128	2	2
2. Landkommuner	16733	16646	16679	233	168	5	3	157	154	3	7
Samtlige byer	17891	17754	17841	270	623	4	4	222	235	5	7
Samtlige landkomm. ..	65379	65262	65213	1008	800	16	17	635	698	15	27
<i>Amtslægekredsen ialt..</i>	83270	83016	83054	1278	1423	20	21	857	933	20	34

¹⁾ Antallet af levendefødte og dødfødte er i 1967 – i modsætning til tidligere år – korrigeret efter hjemsted.

Tabel 1 b

Befolkningsstatistik

Forholdstal

	Levendefødte pr. 1000 indbyggere		Dødfødte pr. 1000 født		Døde pr. 1000 indbyggere		Heraf døde u. 1 år pr. 1000 levendefødte		Fødselsoversk. pr. 1000 indbyggere	
	1967	1966	1967	1966	1967	1966	1967	1966	1967	1966
<i>Amtslægekredsen ialt</i>	15,4	17,1	15,7	14,7	10,3	11,2	16	24	5,1	5,9

Medicinalpersoner

Thisted amtslægekreds og Thisted lægekreds: Amtslæge Leif Folke, Skovgade 20, Thisted. Ansat 1. december 1937.

Morsø lægekreds: Kredslæge Aksel Stigaard, Grønnegade 1, Nykøbing M. Ansat 1. februar 1945.

Læge Eduard Peder Pedersen, Fjerritslev, der i 1964 ophørte med sin virksomhed som overlæge ved amtssygehuset i Fjerritslev, ophørte ved årets udgang med sin lægepraksis.

Læge Leif Brahms ansattes som sideordnet narkoseoverlæge ved Centralsygehuset i Thisted.

Læge Poul Brandt nedsatte sig i Hundborg pr. Sjørring i kompagniskab med læge Erik Brandt.

Tandlæge Ejner Nordentoft Nielsen, Thisted, afhændede sin praksis til sønnen tandlæge Asger Bengt Nielsen.

Jordemoder fru Lis Weidemann ansattes som distriktsjordemoder i Thisted. Da det ikke lykkedes hende at få passende bolig og konsultationsforhold, søgte hun inden årets udgang embede i Ribe amt.

Praktiserende jordemoder, fru Anna Hansine Andersen, Nykøbing M., ophørte med sin virksomhed.

		1967	1966
1. Læger	Amtslæge	1	1
	Kredslæge	1	1
	almindeligt praktiserende læger	30	29
	praktiserende speciallæger	1	2
	overordnede sygehuslæger	17	16
	læger med anden civil lægevirksomhed	4	4
		54	53
	heraf { distribuerende læger	2	2
	visiterende læger	1	1
	skolelæger	6	7
2. Selvstændigt praktiserende tandlæger		16	16
3. Apotekere		11	11
4. Hospitalsapotekere		0	0
5. Jordemødre		14	15
6. Sundheds- plejersker	Spædbørnssshpl.	2	2
	Skoleshpl.	1	1
	Shpl. med kombineret ordning	0	0
	Ledende sundhedsplejersker	0	0
7. Tuberkulosestationssygeplejersker		2	2

[illegible]

KVINDER

[illegible]

Dødsfald efter hjemsted og alder 1967

Tabel 4 a

Dødsårsag	Bykommuner											
	Under 28 dage		28 dage-- under 1 år		1-4 år		5-14 år		15-24 år		25-44 år	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
1. Lungtuberkulose											1	1
17. Andre infektionssygdomme											1	1
18. Ondart. svulster, også i det bloddann. og lymf. system									1		6	8
19. Godartede og uspecifiserede svulster									2		1	
20. Sukkersyge									1			
21. Blodmangel											1	2
22. Karsygdomme i centralnervesystemet											2	1
25. Hjertesygdomme, kroniske, rheumatiske											1	1
26. Hjertesygdomme, arteriosclerotiske og degenerative											35	34
27. Hjertesygdomme, andre									1	1		
28. Hjertesygdomme med blodtryksforhøjelse											1	1
29. Forhøjet blodtryk uden hjertesygdomme											1	1
31. Lungebetændelse												
32. Bronchitis											1	1
33. Mavesår og sår på tolvfingertarmen											2	2
35. Tarmslyng og brok									1		1	1
36. Tyndtarms- og tyktarmskatarrh o.lign. (undtagen spædbørnsdiarré)											1	1
37. Skrumpelever											1	1
38. Nyrebetændelse og -degeneration											1	1
39. Forstørrelse af blærehalskirtlen	1	1										
41. Medfødte misdannelser												
42. Fødselslæsioner, skindød, ufuldst. lungeudf. h. nyfødte	2											
44. Andre sygdomme hos nyfødte												
45. Alderdomssvaghed, dårligt defin. og ukendte sygd.											2	1
46. Alle andre sygdomme											5	9
E 47. Motorikøretøjsulykker			1								1	
E 48. Andre ulykkestilfælde												
E 49. Selvmord											1	1
E 50. Drab											2	
Ialt...	3	1	1				2		2		6	3
											23	20
											77	84
											114	108
N 47. Kvæstelser o.lign.			1				1					
N 50. Alle andre skader							1		1		1	1
Ialt...	1						2		1		1	1
											2	1
											2	1
											6	1
											8	3

Antal dødfødte: drenge 1, piger 3.

II. Sygelighed og dødelighed

Infektionssygdomme

	1967	1966	1965	1964	1963	1962	1961
Amtslægekredsen	12572	13353	16200	13639	12699	13300	12054

Den relative sygelighed (forholdet mellem antallet af anmeldte sygdoms-tilfælde og folketallet) har været:

	1967	1966	1965	1964	1963	1962	1961
Amtslægekredsen ..	15,1 ‰	16,1 ‰	19,4 ‰	16,3 ‰	15,1 ‰	15,8 ‰	14,2 ‰

Mæslinger optrådte epidemisk i årets sidste halvdel. Influenzatalene lå lavt. Smitte som gulsot og gigtfeber anmeldtes kun med nogle få tilfælde.

Tyfus: Ingen tilfælde. På Mors optrådte i 1918 en alvorlig tyfusepidemi med henved 300 tilfælde. Siden forekom der tilfælde af sygdommen næsten hvert år indtil 1950, hvor man fandt en bacilbærer, der siden har været under kontrol.

Paratyfus: Ingen tilfælde og ingen bacilbærere.

Børnelammelse: Ingen tilfælde siden 1961.

Difteri er ikke forekommet siden 1947.

Svingefeber (kalvekastningsfeber) er ikke forekommet de sidste 14 år.

Tabel 7

Anmeldte tilfælde af kønssygdomme

	Gonorré				Erhvervet syfilis			
	1967	1966	1965	1964	1967	1966	1965	1964
Amtslægekredsen	20	13	32	26	3	2	2	0

Kønssygdomme forekommer stadig forholdsvis sjældent her på egnen.

De behandles som regel af embedslægerne og den visiterende læge for offentlig regning, – jfr. tabel 8. Oplysning om smitekilder har kun i enkelte tilfælde voldt sådanne vanskeligheder, at det var nødvendigt at anmode politiet om bistand.

Tabel 8

De visiterende lægers virksomhed

Lægens bopæl	Antal behandlede patienter med				Observationer	
	Gonorré		Syfilis		1967	1966
	1967	1966	1967	1966		
Thisted	9	8	3	4	22	14
Nykøbing M.	8	3	1	1	21	19
Fjerritslev	1	5	0	0	0	2
Amtslægekredsen	18	16	4	5	43	35

Tuberkulose

Angående *nye tilfælde af tuberkulose* og tuberkulosebekæmpelsen henvises til årsberetning for Thisted Amts tuberkulosestationer, side 37. Af tuberkulose døde 3, svarende til 0,4 pr. 10.000 indbyggere. Det drejer sig om ældre mennesker over 65 år. I tiåret 1935–45 var tuberkulosedødeligheden gennemsnitlig 3,8 pr. 10.000 indbyggere, og før den tid lå den endnu langt højere.

Dødeligheden

var som tidligere nævnt 10,3 ‰.

Dødsårsagerne

fremgår af tabel 4.

**Dødsmåden for samtlige dødsfald, der har givet anledning
til lovmæssigt ligsyn**

Tabel 5

	1967	1966
<i>Ulykkestilfælde</i>		
Trafikulykker ved motorkøretøjer	17	14
Andre trafikulykker	1	
Forgiftninger		
Nedstyrtning og fald	3	5
Maskinulykker		
Forbrænding og skoldning		
Ulykker ved skydevåben eller eksplosive stoffer		
Drukneulykker	16	4
Andre ulykker	1	3
<i>Selv mord</i>		
Forgiftninger med sovemidler		1
Gasforgiftninger		1
Andre forgiftninger		1
Hængning	8	4
Drukning	4	2
Selv mord med skydevåben eller eksplosive stoffer		2
Selv mord på anden måde		
<i>Mord og drab</i>		
<i>Naturlig død</i>	15	21
<i>Ukendt døds måde</i>		2

**Uddrag af sygehusenes skematiske beretninger for regnskabsåret
1. april 1966–31. marts 1967**

Tabel 9

	Antal senge- plad- ser	Belægning						Udgift pr. sygedag kr.	Ambul. virksomh.		Antal af			
		1/4 1966	Ind- lagte	Ud- skrev- ne	Døde	31/3 1967	Samlet antal syge- dage		Daglig gennem- snits- belæg- ning	Antal patient- ter	Antal konsul- tationer	Læger	Autorise- rede syge- plejersker	Syge- pleje- elever
Medicinsk-kirurgiske sygehuse														
Thisted Centralsygehus	184	166	5210	5058	155	163	58057	158	197,09	3279	¹⁾ 18			
Medicinsk afdeling	90	73	1730	1638	95	70	25691	70			6	73	31	
Kirurgisk afdeling ²⁾	86	80	2843	2781	60	82	28242	77		2859	6			
Øre-, næse- og halsafdeling	8	13	637	639		11	4124	11		420	1			
Fjerritslev Amtssygehus	28	30	234	214	21	29	9406	26	79,40		1	5		
Nykøbing M. Amts- og bysygehus ..	120	103	2467	2369	102	99	36726	101	171,10		¹⁾ 10			
Medicinsk afdeling	45	40	903	855	53	35	13449	37			3	49	19	
Kirurgisk afdeling	75	63	1564	1514	49	64	23277	64		1879	6			
Koldby Amtssygehus	21	19	383	372	15	15	6216	17	84,69		1	2		
Vestervig Amtssygehus	28	15	492	470	18	19	6506	18	99,81	12	15	6		
Hvidbjerg Amtssygehus	12	7	247	232	14	8	3170	9	95,51		290	3		
Amtslægekredsen ialt	393	340	9033	8715	325	333	120081	329			32	138	50	

¹⁾ Incl. læger på undersøgelses- og behandlingsafdelinger

²⁾ Herunder øjenafdeling.

III. Sygebehandling

Sygehuse og andre helbredelsesinstitutioner

Sygehusenes belægningsforhold m.v. er belyst i tabel 9.

Centralsygehuset i Thisted omfatter foruden enkelte ældre bygninger en 40 år gammel hovedbygning og den i 1962 fuldførte behandlings- og sengefløj indeholdende badeafdeling, operationsafsnit, røntgenafdeling samt 3 etager med sygeafsnit á 30 senge. Under projektering er en fløj med sengeafsnit for medicinske patienter, en psykiatrisk afdeling, centrallaboratorium samt kantine. I årets løb indrettedes en øre-næse-halsafdeling, en øjenklinik, en midlertidig kantine og – i en midlertidig tilbygning – nogle lokaler til centrallaboratoriet.

Amts og Bysygehuset i Nykøbing M., som toges i brug i 1962, rummer en kirurgisk afdeling med 75 og en medicinsk afdeling med 45 sengepladser samt alle nødvendige undersøgelses- og behandlingslokaler.

Ved sygehusene i *Fjerritslev, Koldby, Vestervig og Hvidbjerg* er der ikke sket ændringer i årets løb. Man fortsatte projekteringen af en tilbygning med køkken og behandlingsafsnit ved Fjerritslev sygehus, som vil blive opretholdt som efterbehandlingssygehus med 24 sengepladser overvejende for medicinske patienter samt til normale fødsler. Projektet omfatter tillige et plejehjem med 54 pladser.

I en del af det gamle sygehus i *Nykøbing M.* indrettedes i 1962 et plejehjem med 41 pladser. Institutionen var midlertidig, idet et nyt plejehjem med 53 pladser beliggende på det nye sygehus' terræn blev taget i brug i januar 1967.

Det private plejehjem »*Bedsted Syge- og Hvilehjem*«, som i 1961 indrettedes i en nedlagt skole med plads til 30 patienter, har været fuldt belagt.

Plejehjemmet »Solgården« i Hundborg blev taget i brug sidst på sommeren 1967. På initiativ af forstander Evald Sloth og hustru er her opført et i alle henseender tidssvarende plejehjem, der har plads til 40 beboere og drives som en selvejende institution. Læge Poul Brandt, Hundborg, ansattes som læge ved plejehjemmet, hvor man hurtigt kom i gang med ergo- og fysioterapi. Det påtænkes at udvide plejehjemmet med lokaler for et omsorgscenter og opførelse af nogle pensionistlejligheder.

Johnsens Rekreativshjem i Thisted gennemgik i 1965 en gennemgribende istandsættelse og modernisering. Der er nu 12 veludstyrede eneværelser og 3 to-sengsstuer, gode toiletforhold og badeværelser og en stor opholdsstue i ny-opført tilbygning. Rekreativshjemmet har været fuldt belagt. Halvdelen af rekonvalescenterne modtages umiddelbart efter et sygehusophold, medens den anden halvdel var henvist af praktiserende læger. En fjerdedel var hjemmehørende i Thisted amt, resten i andre amter.

Oversigt over hjemmesygeplejen i Thisted Amt i 1967

	Folke- tal	Patienter ialt	Besøg ialt	Heraf barselp.	Besøg til barselp.
I KØBSTÆDER					
<i>Thisted</i>	8786				
Østlige distrikt		194	4271		
Midterste distrikt		258	5849		
Vestlige distrikt		265	6077		
Barselpleje		20	194	20	194
		737	16391	20	194
<i>Nykøbing M.</i>	8968				
Nordlige distrikt		164	4544	19	209
Midterste distrikt		200	4028	10	83
Sydlig distrikt		261	5382	13	128
		625	13954	42	420
II LANDKOMMUNER					
<i>A. Thisted lægekreds</i>					
1. Fjerritslev og Hjortdal	3208	158	4556	12	126
2. Kettrup-Gøttrup og Aggersborg	2209	133	5708	13	151
3. Thorup-Klim og Vust	1779	93	2582	8	87
4. Tømmerby-Lild og Øsløs-Vesløs-Arup	3124	203	3149	25	208
5. Hunstrup, Østerild og Hjardemaal	1528	174	3525	10	104
6. Hillerslev-Kaastруп og Sennels	2224	154	3127	10	100
7. Nors-Tved	1478	172	3949	12	145
8. Hanstholm	2342	398	5322	17	164
9. V.-Ø. Vandet	1148	169	1935	7	54
10. Thisted Landsogn, Skinnerup og Tilsted ..	3421	170	2772	15	169
11. Sjørring-Thorsted og Vang	2179	189	2548	22	205
12. Hundborg-Jannerup	1969	117	2198	16	172
13. Harring-Stagstrup og Skjoldborg-Kallerup.	2315	163	3039	22	221
14. Snedsted	2006	337	2835	29	241
15. Nørhaa	644	96	1174	7	79
16. Skyum-Hørdum og Sønderhaa-Hørsted ...	2320	281	3533	18	155
17. Hassing-Villerslev og Visby-Heltborg	1540	119	2547	12	119
18. Bedsted-Grurup	1900	144	3164	20	196
19. Hvidbjerg-Ørum-Lodbjerg	747	65	977	3	30
20. Hurup	2570	236	4887	20	181
21. Boddum-Ydby og Helligsø-Gettrup	2098	177	2996	17	175
22. Vestervig-Agger	2617	111	3019	24	263
23. Hvidbjerg-Lyngs og Søndbjerg-Odby	3524	312	5487	12	60
24. Jegindø	665	76	993	3	32
II A tilsammen	49555	4247	76022	354	3437
<i>B. Morsø lægekreds</i>					
1. Tødsø-Erslev	1570	102	1911	15	135
2. Sejerslev-Ejerslev-Jordsby	1587	262	6088	18	171
3. Alsted-Bjergby, Flade-Sdr. Draaby, Gal- trup-Ø. Jølby, Dragstrup-Skallerup og Sol- bjerg-Sundby	4563	¹⁾ 365 ²⁾ 168	4285 3596	10 8	64 110
4. Karby-Hvidbjerg-Redsted	2388	¹⁾ 151 ²⁾ 188	3628 3378	9 13	91 134
5. Ø.-V. Assels og Ljørslev-Ørding	2237	427	4428	15	157
6. Tæbring-Outtrup-Rakkeby og Frøslev- Møllerup	1794	200	2323	16	118
7. Lødderup-Elsø og Vejerslev-Blidstrup	2507	161	2350	14	97
II B tilsammen	16646	2024	31987	118	1077
Købstæder tilsammen	17754	1362	30345	62	614
Landkommuner tilsammen	66201	6271	108009	472	4514
<i>I alt</i>	83955	7633	138354	534	5128

Hjemmesygepleje

Lov om hjemmesygepleje af 29. marts 1957 gav i 1959 anledning til en revision af hjemmesygeplejeordningen, men ikke til større ændringer, idet hjemmesygeplejen næsten overalt var velordnet og fungerede godt.

Købstæderne indførte kommunale ordninger administreret af socialudvalget. I Thisted findes 3 hjemmesygeplejersker og 2 afløsere samt tillige en sygeplejerske, som tilser barselpatienter i deres hjem. – I Nykøbing er der 3 sygeplejersker og 3 afløsere. De tilser også barselpatienterne, således som også samtlige sygeplejersker i landkommunerne gør det.

46 af amtets 51 landkommuner har indført en for alle vederlagsfri ordning, der administreres af sognerådet. I de øvrige kommuner varetages administrationen af den stedlige sygeplejeforening. Nogle af kommunerne har slået sig sammen, således at der i alt findes 31 distrikter med 32 sygeplejersker. Disse er alle autoriserede sygeplejersker, og det samme gælder for deres afløsere med undtagelse af to sygeplejersker, hvor Sundhedsstyrelsen har dispenseret fra reglen. I enkelte, små distrikter har sygeplejerskerne fungeret som afløsere for hinanden, men i de øvrige har man en anden sygeplejerske til afløsning i ferier og på fridage. Sygeplejerskerne og deres afløsere har alle gennemgået den årlige undersøgelse af tuberkulosestationen med tilfredsstillende resultat.

I omstående skema bringes en oversigt over hjemmesygeplejerskernes virksomhed. Kommunegrænser og tradition har som venteligt givet visse skævheder i arbejdets omfang.

For Morsø lægekreds' vedkommende har kredslogen fundet, at antallet af besøg pr. patient varierer fra 10 til 30 besøg årligt. For de ældres vedkommende, aldersgruppen over 65 år, som har et stort behov for sygeplejerskens besøg, varierer de fra 14 til 45 besøg årligt pr. patient. Tendensen er dog gået i retning af nok så stor ensartethed, hvilket også hænger sammen med udbygningen af alderdoms- og plejehjem i landkommunerne.

Husmoderafløsning

Husmoderafløsning benyttes meget i byerne. I Thisted ydede 14 husmoderafløsere hjælp i 228 tilfælde, og i Nykøbing ydede 10 hjælp i 209 tilfælde. I langt de fleste landkommuner er der indført husmoderafløsning.

Hjemmehjælp til pensionister

Ved en lovændring af 18. april 1958 blev der åbnet adgang for kommunerne til at indføre en hjemmehjælpsordning for folke- og invalidepensionister, afhængig af behovet og op til 6 timer ugentlig, fordelt på 2 eller 3 dage. I 1967 havde Thisted 35 hjemmehjælpersker igang. De ydede hjemmehjælp til 142 husstande, overvejende enlige pensionister. I Nykøbing M. modtog 178 husstande hjemmehjælp. Hjemmehjælpsordninger var pr. 1/4 1967 indført i 20 sognekommuner. Der skal som bekendt indføres hjemmehjælp overalt inden 1/4 1968.

IV. Særlige foranstaltninger mod sygdomme

Tuberkulosestationernes virksomhed

omtales i særskilt afsnit side 37.

Vaccinationer

Koppevaccination udførtes af embedslægerne på 353 børn i byerne og 942 børn på landet. De praktiserende læger koppevaccinerede 225 børn og revaccinerede 184 personer. Et barn blev fritaget for koppevaccination. Af skolelægernes beretninger fremgår det, at 37 skolesøgende børn ikke er vaccineret mod kopper, dvs. under 3 ‰ af børnene.

Calmettevaccination udførtes af enkelte af de praktiserende læger (på 5 børn), af nogle af skolelægerne samt i betydeligt omfang af tuberkulosestationen (se side 43).

Difteri, stivkrampe- og kighostevaccination foretages med blandingsvaccine af de praktiserende læger og som regel i forbindelse med helbredsundersøgelserne af småbørn under 7 år. I byerne, hvor de fleste børn kommer regelmæssigt til disse undersøgelser, er vaccinationen ret godt gennemført, men på landet kniber det en del. I Thisted og Nykøbing fandt skolelægerne, at kun 4 ‰ og på landet at 10 ‰ af børnene ikke havde fået gennemført denne vigtige vaccination.

Mod stivkrampe alene vaccinerede de praktiserende læger 470 personer (1966: 400).

Poliovaccination gives af lægerne i tilslutning til helbredsundersøgelserne af småbørn. Skolelægerne fandt, at 7,2 ‰ af skolebørnene ikke havde fået alle 4 indsprøjtninger mod polio og påmindede forældrene om betydningen af at få det gjort.

Vaccination mod andre sygdomme (tyfus, paratyfus, pest, kolera m.v.) er foretaget i en del tilfælde på folk, der skulle rejse udenlands.

Karantæneforanstaltninger

Karantænekommissionerne har ikke været i funktion i 1967.

Rottebekæmpelse

foretages systematisk i byerne og med vekslende interesse og held i landkommunerne, hvor særligt den bygningsmæssige rottesikring af landejendomme er vanskelig og ofte forsømmes.

Desinfektion

for offentlig regning udførtes 1 gang for tuberkulose.

V. Forebyggende helbreds kontrol o. lign.

Omsorg for svangre og fødende

Under *mødrehjælpsinstitutionen* for Aalborg, Hjørring og Thisted amter oprettedes i 1957 et filialkontor i Thisted. Institutionens formål er at give gravide kvinder og mødre og familier med små børn personlig, social og juridisk bistand, råd og vejledning, derunder om den hjælp af økonomisk og lægelig art, der under svangerskabet og efter fødslen står til rådighed for dem selv eller til hjælp ved forsørgelsen af barnet.

Det samlede antal henvendelser til filialkontoret ligger omkring 1000 årligt.

Mødrehjælpsinstitutionen medvirker i overensstemmelse med lov af 23. juni 1956 om foranstaltninger i anledning af svangerskab m.v. til undersøgelse og afgørelse af, om betingelserne for svangerskabsafbrydelse foreligger.

Læger og jordemødre har i henhold til lov af 8. juni 1966 om svangerskabs-hygienes pligt til omgående at henvise patienter, der som grundlag for ønske om svangerskabsafbrydelse anfører personlige, sociale eller økonomiske vanskeligheder, til mødrehjælpen.

I de sidste 3 år har ca. 75 kvinder årligt henvendt sig med ønske om svangerskabsafbrydelse. Hos omkring halvdelen af dem fandt samrådet indikation herfor. Man har over for de kvinder, der har fået afslag på deres ønske eller selv har frafaldet ønsket om svangerskabsafbrydelse, søgt at sætte ind med økonomisk og personlig hjælp.

Lovgivning om vederlagsfri svangerskabsundersøgelse og om adgang til mælkehjælp udnyttes i byerne i meget stor udstrækning. På landet er tilslutningen noget mindre.

Fødehjem og fødeklinikker findes ikke, men i amtets 4 »små sygehuse« foregår en del fødsler, fortrinsvis normalt forløbende. I Nykøbing sygehus og på centralsygehuset i Thisted modtages fødende såvel med komplikationer som til normal fødsel.

Antallet af fødsler i sygehusene er stærkt stigende og er fordoblet i løbet af de sidste 5 år. I år fødtes 748 børn i sygehusene = 57 % af samtlige fødsler (1966: 44 %, 1965: 38 %, 1964: 32 %, 1963: 30 %, 1962: 27 %, 1961: 23 %, 1960: 22 %, 1955: 17 %, 1952: 15 %).

Om fødslernes fordeling inden for amtets sygehuse fremgår følgende tal af sygehusenes skematiske årsberetninger fra 1. april 1966 – 31. marts 1967 (1967) og fra 1. april 1965 – 31. marts 1966 (1966). Antallet af fødsler med komplikationer og antallet af aborter er ligeledes anført.

	normale fødsler		fødsler med komplikationer		aborter		antal indlagte patienter ialt	
	1967	1966	1967	1966	1967	1966	1967	1966
Thisted, kir. afd.	336	226	66	48	93	97	2456	2986
Nykøbing M., kir. afd. ...	158	127	40	44	64	58	1364	1380
Fjerritslev	26	31	5	2	0	0	203	304
Koldby	16	31	9	3	9	7	357	339
Vestervig	54	33	13	13	15	20	428	454
Hvidbjerg	36	23	5	7	4	5	227	222

Tabel 6 Uddrag af jordemødrenes fødselsprotokoller

	1967	1966	1965	1964	1963
Antal fødende kvinder	1303	1451	1387	1392	1477
– fødte børn	1314	1469	1405	1411	1498
heraf } på sygehus eller klinik	748	645	542	462	449
} født uden for ægteskab	83	84	62	59	72
Fødselsvægt under 2500 gr.	64	81	73	71	64
Uregelmæssigheder ved fødsler, ialt	21	26	17	8	21
Fødsler fuldendt ved naturen	1238	1397	1330	1345	1428
– – – tang	20	15	20	21	16
– – – fremtrækning og vending ...	18	17	19	13	7
– – – kejsersnit	38	40	36	32	47
– – – skarpe instrumenter	0	0	0	0	0
Antal kvinder, der har fået bedøvelse	1196	1313	1230	1278	1338
– – – – – pituitrin eller lign. ...	125	171	164	235	251

Tabel 10 Sundhedsplejerskernes virksomhed

Spædbørnsarbejde					Skole- børns ar- bejde	Undervisning			
	Antal fødsels- anm. modtaget	Hjem, der straks har nægtet modtagelse	Under tilsyn 31/12 1967	Samlet antal besøg		Børne- plejekurser afholdt		Andre af shpl. afh. kurser	
						k.	t.	k.	t.
Thisted	189	1	168	2928	+				
Nykøbing M.	124	1	129	1883					
Tilsammen 1967	313	2	297	4811	+				
Tilsammen 1966	341	2	330	5294	+				

Sundhedsplejerskeordningen

omfatter købstæderne Nykøbing M. og Thisted med Thisted landsogn hertil knyttet. Tilsted kommune vedtog at ansætte en spædbørnssundhedsplejerske fra nytår 1968. Der er ingen børneplejestationer.

Sundhedsplejerskernes virksomhed, som belyses i tabel 10, er meget påskønnet af mødrene og af sundhedsvæsenet.

Omsorg for mindre børn

Tilslutningen til de profylaktiske undersøgelser af børn i alderen 0–7 år er god i byerne, men noget mindre på landet. Afstanden til lægen er en hindring, og mangelen af sundhedsplejersker spiller sikkert også ind.

Aas Børnehjem har plads til 36 børn i alderen 2–14 år. Det drejer sig i stigende grad om ret store børn med adfærdsvanskeligheder på grund af hjemlige forhold. I de fleste tilfælde enes forældre og børneværn om at lade barnet komme hjemmefra en tid.

Søndbjerg Børnehjem har ligeledes plads til 36 børn i alderen 2–14 år.

Dronning Louises Børnehave i Thisted opførtes i 1955 med plads til 60 børn. Trods betydelig overbelægning er der til stadighed en lang venteliste. – *Røde Kors* opførte børnehaver med plads til 40 børn i *Thisted* og i *Hurup*.

I Thisted startede Dansk Kvindesamfund en legestue for 20 småbørn i nogle meget beskedne lokaler.

I *Tilsted* indrettedes en privat halvdagsbørnehave med plads til 15 børn.

Nykøbing M. Børnehave oprettedes i 1945 med plads til 50 børn. Den er til stadighed fuldt belagt.

I Nykøbing findes desuden en privat børnehave med plads til 20 børn, hvoraf de fleste kun tilbringer den halve dag i børnehaven.

I de senere år, hvor flere og flere husmødre tager udearbejde, er behovet for børnehaver stærkt stigende. Det gælder både i København og på landet. Sygehusene beskæftiger et så stort kvindeligt personale, at de sikkert også vil få brug for vuggestuer.

Omsorg for børn i skolealderen

Skolevæsenet i Thisted

Skolelæge, fru Else Kjær's beretning for skoleåret 1966–1967 indgår i den skematiske oversigt, tabel 13.

Skoletandpleje indførtes i 1940 og blev foretaget af byens tandlæger efter forældrenes valg. Denne ordning er nu afløst af kommunal skoletandpleje, idet man har indrettet en skoletandklinik i den nedlagte skoleinspektørbolig, hvor skoletandlæge, fru Andersen påbegyndte sin virksomhed i 1965.

Specialundervisning påbegyndtes i 1942 for svagtbegavede og i 1946 for læseretarderede børn.

Skoleidrætten foregår på Stadion under udmærkede forhold. I sommermånederne drives skolebadning på det kommunale søbad. Om vinteren får børnene brusebad efter gymnastiktimerne, men der gives ikke regelmæssige renselsesbade, idet man mangler lokaliteter hertil.

Åndssvageforsorgens nye skole, Østermølleskolen, i Thisted indviedes den 25. maj 1967. Den er en af de 33 »grønne skoler«, der som montagebyggeri opføres landet over i disse år. Man har herved på en hensigtsmæssig, menneskevenlig og smuk måde løst landsdelens behov for pædagogisk vejledning af evnesvage børn. Skolelæge: Fru Else Kjær.

Uddrag af skolelægeindberetninger for skoleåret 1966-67

Tabel 13

	Antal elever i sk. med fast lægebesøg mindst een gang om ugen			Antal elever i sk. uden fast lægebesøg			Antal elever ialt		
	1. kls.	7. kls.	smtl. kls.	1. kls.	7. kls.	smtl. kls.	1. kls.	7. kls.	smtl. kls.
	<i>Købstaderne</i>			<i>Landkommunerne</i>					
1. Antal undersøgte elever	239	271	3741	1100	1365	9771	1339	1636	13512
5. Antal ikke koppevaccinerede	8	1	22	4		15	12	1	37
6. - - - differivacc. 4. gang	21	13	142	110	152	978	131	165	1120
7. - - - poliovacc. 4. gang	24	11	122	141	122	947	165	133	1069
8. a) Antal tub. pos. efter tub. infektion		1	35	7	3	37	7	4	72
b) - - - calmetevacc. før skoleg. begyndelse	24	55	858	52	85	580	76	140	1438
c) - - - calmetevacc. efter skoleg. begyndelse	194	203	2723	904	1198	8454	1098	1401	11177
heraf i indværende skoleår	193	1	215	903	24	999	1096	25	1214
9. a) Antal spontane invertorer, nyerkendt				2		2	2		2
b) - elever med baciludskill., nyerkendt ..									
Antal elever med:									
10. Adipositas (efter klinisk skøn) ialt	4	4	72	7	38	253	11	42	325
11. Hjerterelidelser (klinisk sikre) ialt		1	10	1	2	8	1	3	18
12. Asthma nyerkendt	1		1	2		3	3		4
Ialt	2	2	20	8	4	37	10	6	57
13. Epilepsi og epilept. ækvivalenter... ialt	1	2	8	2		14	3	2	22
14. Pareser efter polio nyerkendt									
Ialt			2		2	4		2	6
16. Udtalte taleforstyrrelser som indicerer særlig foranstaltning ialt	2	5	54	1	2	21	3	7	75
21. Diabetes nyerkendt			1						1
Ialt			7	1	1	10		1	17

Skolevæsenet i Nykøbing M.

Skolelæge Poul Vogensens beretning for skoleåret 1966–1967 indgår i den skematiske oversigt, tabel 13. Han har i forbindelse med en kvindelig læge givet seksualundervisning.

Dr. Vogensen ophørte med sin skolelægevirksomhed ved skoleårets udgang, hvilket man særlig måtte beklage, fordi det ikke lykkedes at få ansat en ny skolelæge.

Skolevæsenet har lokaler beregnet til skoletandklinik, men en skoletandlæge er endnu ikke ansat.

Specialundervisning påbegyndtes i 1954 og forestås af en skolepsykolog, der tillige virker i landsbyskolerne på Mors. Den i 1957 påbegyndte tunghøre- og taleundervisning omfatter nu 3 høreklasser og 3 taleklasser som center for elever fra Salling, Mors og andre dele af Thisted amt. Undervisning af svagtseende og bevægelseshæmmede elever er påbegyndt i de seneste år.

Åndssvageforsorgens eksternatskole i Nykøbing M. har med sine 24 elever til huse i en villa. Læge H. Friis-Rasmussen ansattes som skolelæge.

Skolevæsenet i landkommunerne

Skolevæsenet præges i de senere år af den stærkt stigende tilgang af elever i 8., 9. og 10. klasse og i realklasserne. Tre fjerdedele af eleverne fortsætter nu skolegangen ud over de pligtige 7 skoleår, hvilket har nødvendiggjort betydelige udvidelser af en række større skoler (bl.a. Hvidbjerg, Hurup, Thisted landsogn og Fjerritslev), hvori denne undervisning centraliseres. Der normeres adskillige nye lærerstillinger, men trods dette er lærermangelen nu stærkt på retur.

Skolelægernes virksomhed, der belyses i tabel 13, foregår efter de sædvanlige retningslinjer og i stigende grad i samarbejde med lærerstanden og med konsulenterne for specialundervisningen af handicappede elever (tunghøre, synssvækkede, bevægelseshæmmede, læse- og taleretardedede børn). Tuberkulosekontrollen varetages af skolelægerne og tuberkulosestationen i forening. Retningslinierne for dette arbejde blev revideret således, at calmettevaccinationen skal udføres af tuberkulosestationen, der også iværksætter røntgenundersøgelsen af skolernes personale og elever.

Omsorg for børn og unge

I medfør af lov om børne- og ungdomsforsorg, kap. 4, var i Thisted 19 og i Nykøbing M. 23 børn under forsorg uden for hjemmet. I Thisted havde 7 børn tilsynsværge efter lovens kap. 5. 12 børn i Thisted og 28 børn i Nykøbing M. var i familiepleje efter lovens kap. 12.

Familievejledningen havde i Thisted i årets løb kontakt med 13 familier med 30 børn og i Nykøbing M. med 15 familier med 48 børn. Vejledningen tilbydes særlig til hjem med børn, der har tilpasningsvanskeligheder, eller hvor økonomien er dårlig bl.a. på grund af langvarig sygdom.

I sognekommunerne synes børneværnsudvalgenes virksomhed ikke at være ret stor, og familievejledningen har endnu knap nok fundet sin form.

For unge i alderen 14–18 år findes fritidsklubber i købstæderne og i godt halvdelen af sognekommunerne.

Til Børnerådgivningsklinikken i Aalborg, som ledes af børnepsykiateren, overlæge Bent Lange, og som dækker Aalborg, Hjørring og Thisted amter, henvistes 2 børn fra Thisted amt i beretningsåret 1967-68. Man arbejder stadig med en lang venteliste og er tillige hæmmet af mangel på børnepsykiatriske hospitalspladser og plads i børneforsorgens institutioner.

Omsorg for gamle og kronisk syge

Thisted alderdomshjem har plads til 62 personer. Til de dårligste patienter findes indrettet 3 sygestuer med i alt 6 sengepladser, og man er desuden nødt til at benytte 4 tosengsstuer til samme formål, idet henved halvdelen af beboerne har et stort behov for pleje.

Folkepensionistboliger findes med 24 lejligheder i en særskilt bygning samt 12 lejligheder i Andelsboligforeningens huse. I Krejbjergs Stiftelse bor 4 og i Håndværkerstiftelsen 10 personer.

I det under Socialministeriet oprettede alderdomshjem for flygtninge i Dragsbæk ved Thisted er der plads til 80 personer.

Nykøbing M. alderdomshjem blev i 1964 udvidet med en tilbygning med 8 eneværelser og 2 dobbeltværelser til ægtepar, elevator samt lejlighed til bestyreren (diakon), således at man nu i alt disponerer over 84 pladser. Bygningens gamle del trænger til modernisering af toiletforholdene, badeværelser og skyllerum. Man har påbegyndt installation af håndvask på værelserne.

50 folke- og invalidepensionistlejligheder findes indrettet i nybygninger. I byen er der 7 private stiftelser med plads til ca. 75 personer.

Landkommunerne. I 30 af amtets 52 landkommuner findes alderdomshjem, hvoraf de fleste er opført eller udvidet og moderniseret efter krigen. I enkelte tilfælde har 2 eller 3 kommuner i fællesskab opført et alderdomshjem, således at dette spørgsmål er løst for 36 landkommuners vedkommende. I Sennels var et alderdomshjem under opførelse.

En del kommuner – købstæderne og 20 sognekommuner – har indført *hjemmehjælp* til pensionisterne, for at de kan blive i stand til at klare sig ude i samfundet så længe som muligt. For en del folke- og invalidepensionister ville det tillige være et gode, hvis kommunerne kunne medvirke til at få indrettet nogle små lejligheder med moderne bekvemmeligheder.

I årets løb blev to nye plejehjem taget i brug. I januar blev det midlertidige plejehjem i Nykøbing M. afløst af et nyopført på sygehusets terræn med plads til 53 beboere. Senere på året blev plejehjemmet »Solgården« i Hundborg åbnet for 40 beboere. De er begge særdeles velindrettede og råder over det nødvendige personale til sygeplejen og til beskæftigelses- og fysioterapi.

Endvidere fortsattes planlægningen af plejehjem i Thisted og Fjerritslev. Når disse planer ad åre kan føres ud i livet, vil man i Thisted amt råde over ca. 240 pladser til kronisk syge og gamle, som har et stort behov for pleje, dvs. knap 3 ‰ af befolkningen.

Amtsrådet og de to byråd har nedsat et fælles *amtsplejeudvalg* som rådgivende organ for kommunernes omsorg for folke- og invalidepensionister.

Afvænningsforanstaltninger

Narkomani er forholdsvis sjælden i denne del af landet, og det er muligt at føre ret nøje kontrol med hvert tilfælde.

Da antabusbehandlingen af alkoholikere i sin tid kom frem, påbegyndtes dette arbejde af dertil nedsatte udvalg i Thisted og Nykøbing. I de senere år varetages behandlingen af alkoholikere som oftest af vedkommendes egen læge.

Erhvervshygiejne og arbejderbeskyttelse

Intet særligt.

VI. Offentlig hygiejne

Sundhedsvedtægter

Thisted. Sundhedsvedtægten er fra 1955. Kommissionen har i 6 møder behandlet 27 sager.

Nykøbing M. Sundhedsvedtægten er fra 1964. Kommissionen har i 7 møder behandlet 88 sager, heraf en del efterretningssager.

Landkommunerne. En fælles sundhedsvedtægt for sognekommunerne i Thisted amt trådte i kraft den 1. april 1966. For de 8 kommuner, der indførte regulativ for mælkekontrol på produktionsstedet, tryktes sundhedsvedtægten i en udgave A, og for de øvrige i en udgave B. Bortset fra bestemmelserne om mælkekontrol er Sundhedsvedtægt A og B enslydende og a jour-ført bl.a. efter landsbyggeloven og de nyere bestemmelser om godkendelse af wc-afløb til sivebrønd m.v.

Sundhedskommissionernes virksomhed: Antallet og arten af de behandlede sager fremgår af tabellerne 11 a og 11 b. Af landkommunernes 51 sundhedskommissioner har 44 holdt møder eller på anden måde haft sager til behandling. 7 sundhedskommissioner viste således ikke livstegn i årets løb. Som helhed er kommissionernes virksomhed øget meget de senere år, specielt vedrørende levnedsmiddelkontrol; dagrenovation og de aktuelle spørgsmål om vandforsyning og spildevandsafløb i forbindelse med sommerhusbyggerier. På Mors har politi-

Tabel 11 a Sundhedskommissionernes virksomhed i 1967

	By- kommu- ner	Landkommuner m. bymæssig bebyggelse m. over 2000 indbyggere	øvrige
1. Antal kommuner ialt	2	1	50
2. - kommuner uden sundhedsvedtægt			
3. - sundhedskomm., som har holdt møder	2		36
4. - sundhedskomm., som ikke har holdt møder, men behandlet sager		1	7
5. - aktive sundhedskommissioner (3 + 4) ..	2	1	43
6. - møder ialt	13		96
7. - behandlede sager ialt	115	10	298
8. - sundhedskommissioner, i hvis møder embeds- lægen har deltaget	2		20
9. - møder, hvortil embedslægen har været ind- varslet	13		35
10. - sundhedsvedtægter stadfæstet før 1934			
11. - - - 1934-47			
12. - - - 1948 ell. senere	2	1	50
13. - kommuner, som ikke har indsendt beretning ...			

mesteren og kredslægen udfoldet en betydelig aktivitet ved at bistå sundhedskommissionerne vedrørende sagernes reelle og formelle behandling.

Ved det årlige fællesmøde for sundhedskommissionerne i Thisted amt – det 21. i rækken – stod de aktuelle spørgsmål om vandforsyningen på programmet. Direktør Ole Bertelsen, Danmarks Geologiske Undersøgelse, gjorde rede for vandplanlægning, særlig i sommerhusområder. Civilingeniør Preben Wistisen, Frederikshavn, fortalte om det nye centralvandværk på Klim Bjerg, der er det første i sin art her på egnen. Og kredslæge A. Stigaard, Nykøbing M., omtalte resultaterne af kontrollen med vandværkerne på Mors. Den store tilslutning til mødet og den livlige diskussion vidner om interessen for disse spørgsmål.

Drikkevandsforsyning

Thisted vandværk har 13 borer af forskellig dybde (12–30 m). De månedlige bakteriologiske vandanalyser viste sig tilfredsstillende. Middelvandforbruget pr. indbygger pr. døgn var 406 liter (400). I 1937 var det 137 liter. Sagen om vandindvindingsret er endnu ikke afsluttet.

Nykøbing M. vandværk, som fik vandindvindingsret i 1952, har 17 ca. 30 m dybe borer. Vandet iltes ved regnstyrt og passerer et filter af kvartsmateriale.

Tabel 11 b Sager behandlet af sundhedskommissionerne i 1967

Antal behandlede sager ang.	Bykommuner		Landkommuner	
	Thisted	Nykøbing	m. bymæss. bebygg. over 2000 indbygg.	øvrige
Udryddelse af skadedyr i beboelsesrum m. v.				1
Føde- og plejehjem				
Skoler, børnehaver m. v.		1		
Vandforsyning		13		56
Afløb for spildevand	2	13		113
Levnedsmidler	2	16		6
Mælkekontrol	5	14	3	21
Stalde, husdyrhold, møddinger m. v.				4
Bagerier, brødsalg og iskonditorier m. v.		6		5
Fisk, vildt, fjerkræ m. v.	3	1		2
Restaurationslokaler		8		7
Boliger	1		7	23
Soverum for lærlinge og medhjælpere				
Logihuse og svendehjem	1			1
Sommerlejre (teltlejre), vandrehjem, beboelsesvogne o.l.				6
Svømmebassiner, badeanstalter og badestrande	2	1		2
Sundhedsfarlige virksomheder	2	3		5
W. C., latriner og pissoirer	1			1
Lossepladser				10
Renovationsudførsel	1			8
Pelsdyrfarme	1	2		13
Garager				
Barber- og frisørstuer				
Kirkegårde		1		
Andre forhold	8	9	2	14

Vandværker i Thisted amts landkommuner

Oversigt over vandanalyser i 1967

	Thisted lægekreds	Morsø lægekreds	Ialt
Antal vandværker ialt	84	42	126
– – undersøgt	83	42	125
Antal vandværker med:			
Kimtal under 100	77	27	104
– mellem 100 og 1000	5	2	7
– over 1000	1	3	4
Coli-aerogenes	2	9	11
Escherichia coli	0	1	1

Middelvandforbruget pr. indbygger pr. døgn var 412 liter (408). De månedlige bakteriologiske vandanalyser var tilfredsstillende.

Landkommunerne. Der findes 126 vandværker, som i medfør af sundhedsvedtægten kontrolleres bakteriologisk og kemisk ved årlige vandanalyser. De anvender alle grundvand, og de fleste kan bruge råvandet, som det er. En del vandværker må ilte og filtrere vandet.

Embedslægerne har siden 1953 systematisk støttet sundhedskommissionerne i at få den hygiejniske kontrol gennemført overalt, hvilket også vandværkerne selv har vist sig interesseret i. Ved de rutinemæssige årlige undersøgelser viser det sig, at ca. en trediedel af vandværkernes vand er mindre tilfredsstillende eller direkte uegnet som drikkevand, jfr. ovenstående oversigt. – Istandsættelse eller anlæg af nye borerer kan hjælpe de små vandværker for en tid, men tendensen går dog her i amtet som andetsteds i retning af rigtigt placerede vandværker til forsyning af store områder. Den tekniske udvikling med maskinel gravning af render til ledninger af plastik gør det økonomisk overkommeligt at etablere store vandværker, der vil betyde et væsentligt hygiejnisk fremskridt.

Ved landvæsenkommissionskendelser er der i årets løb tillagt 8 vandværker vandindvindingsret.

I tilfælde, hvor de rutinemæssige årlige vandanalyser viste forhøjede kimal eller indeholdt coli, er nye vandprøver blevet udtaget. I ovenstående oversigt er den dårligste analyse anført. En del prøver synes forurenede ved dårlig prøvetageteknik, idet omprøver viste lave kimal.

I en del tilfælde måtte vandværkerne foretage de påkrævede reparationer og fornyelser af maskinellet og sanering af omgivelserne.

Der fandtes atter i år varmbloidscoli i *Lødderup vandværks* vand, hvorfor påbud om kogning måtte udstedes.

Fjerritslev vandværks borerer blev i september meget alvorligt forurenede, idet pumperummet en nat blev oversvømmet af kloakvand. Dette stammede fra et arbejde med omlægning af nogle kloakker i nærheden, hvor et voldsomt regn-

skyl »drukne« og dermed standsede en midlertidigt intalleret kloakpumpe. Der blev straks påbudt kogning af vand til husholdningsbrug, og dette påbud måtte opretholdes i næsten to måneder. Under ledelse af en vandværkstekniker måtte man i flere omgange foretage meget grundige rensninger og klorning af borerne samt gennemskylning af ledningsnettet. Såvidt det har kunnet oplyses, undgik man epidemisk optræden af gulsot og mavetarminfektioner, der ellers kunne befrygtes under den langvarige og meget stærke forurening af vandet med bakterier af coli-aerogenesgruppen.

Mejeriernes brugsvand

er ligeledes underkastet årlig laboratoriekontrol ifølge sundhedsvedtægten.

Mejerier i Thisted amts landkommuner Oversigt over vandanalyser i 1967

	Thisted lægekreds	Morsø lægekreds	Ialt
Antal mejerier ialt	26	9	35
– – undersøgt	26	9	35
Antal mejerier med:			
Kimtal under 100	26	8	34
– mellem 100 og 1000	0	1	1
– over 1000	0	0	0
Coli-aerogenes	0	1	1
Escherichia coli	0	0	0

3 af mejerierne på Mors er nødt til at klorbehandle vandet.

Brøndene i landkommunerne

er ofte forurenede af primitive afløb for husspildevand eller fra stalde og møddinger. Men forholdene forbedres, efterhånden som man får anlagt borer. På opfordring har embedslægerne ladet undersøge vandprøver fra en del brønde og borer ved skoler, lejrpladser, hoteller og hos private.

Kontrol med næringsmidler

Epidemisk sygelighed er ikke forekommet blandt personalet i virksomheder, der er beskæftiget med fremstilling og distribuering af levnedsmidler.

A. Kødkontrol

I Thisted og Nykøbing M. varetages kødkontrollen af andelsslagteriernes dyrlæger.

Stadsdyrlægerne i Thisted og Nykøbing M. foretager sammen med politiet mindst 4 årlige eftersyn af slagter- og viktualieforretninger, hvis indretning og

renholdelse næsten overalt var tilfredsstillende. På Thisted Kommunes Levnedsmiddellaboratorium fortages bakteriologiske undersøgelser af forretningernes varer, f. eks. medisterpølse, hakket kød, fars og salater.

Ifølge loven og bekendtgørelse af den 19. december 1964 om *dybfrosne levnedsmidler* pålagdes det sundhedskommissionerne at godkende salg af dybfrosne kødvarer m. v. i kolonialforretninger o. l. efter de derom fastsatte regler. De kødkontrollerende dyrlæger foretager nogle gange årligt eftersyn af forretningerne og dybfrostkonservatorerne og har i årets løb fundet en hel del fejl og overtrædelser af de gældende regler, såsom for høj temperatur, manglende eller defekt termometer, manglende alarmordning i og utilstrækkelig afrimning af salgskonservatoren. I nogle tilfælde brugtes konservatoren ikke blot til opbevaring, men også til nedfrysning af kødvarer, hvilket er en ulovlig og risikabel fremgangsmåde i sundhedsmæssig henseende. En del varer måtte konfiskeres og destrueres på grund af optøning eller defekt emballage.

Tabel 12

Mælkekontrol, byerne

	Thisted	Nykøbing M.
Antal mejerier	2	2
– mælkeudsalg	9	?
– vogne	6	?
– børnemælksgårde	0	0
Dagligt salg i liter af:		
Varmebehandlet sødmælk	3508	3733
Kærnemælk	634	462
Børnemælk	0	0
<i>Besætningskontrol:</i>		
Antal dyrlægeundersøgte køer pr. kvartal	2040	927
– tilfælde af yverbetændelse	358	210
– – – børtilidelser	2	2
– – – andre sygdomme	12	28
<i>Handelsmælken:</i>		
Over 25000 kim pr. ml. (pct. af udtagne prøver)		
pasteuriseret mælk	5	29
lav – –	10	0
stassaniseret –		
Coliforme bakterier i 0,1 ml. (pct. af udtagne prøver)		
pasteuriseret mælk	15	0
lav – –	36	4
stassaniseret –		
Fosfatasepositive prøver (pct. af udtagne prøver)	4	2
<i>Spiseis:</i>		
Over 100.000 kim pr. ml. (pct. af udtagne prøver)		
Coliforme bakterier i 0,1 ml. (pct. af udtagne prøver)		

B. Mælkekontrol

I medfør af *lov om mælkekontrol*, der trådte i kraft den 1. oktober 1966, er alle mejerier, som efter den 1. oktober 1967 vil levere konsummælkprodukter, underkastet de ifølge loven udstedte regler for indretning og drift af mejeriernes konsummælkafdeling samt for dyrlægekontrol med de besætninger, som leverer mælk til konsum. Laboratoriekontrollen er samtidig gjort obligatorisk, også for producentmælkens vedkommende (besætningerne).

Den udføres af Thisted Kommunes Levnedsmiddellaboratorium for al produktion af konsummælkprodukter i Thisted amt.

Den nye lovgivnings skærpede krav har ført med sig, at en del landmejerier opgiver konsummælkproduktionen, der således bliver centraliseret i de mejerier, som kan påtage sig de investeringer, som er nødvendige for at opfylde lovens bestemmelser.

Denne omstrukturering af mejeribruget påbegyndtes i 1967, der blev et overgangså, hvor der ikke kunne foreligge nogen samlet talmæssig opgørelse af resultaterne. Men det kan dog allerede nu siges, at loven om mælkekontrol vil føre til en væsentlig forbedring af konsummælkprodukternes hygiejniske kvalitet.

For byernes vedkommende findes visse oplysninger i tabel 12.

C. Diverse

Kontrol med østers. Vandet, som fra Klosterfjorden ved Nykøbing M. ledes ind i Limfjords-Østerskompagniets opbevaringsbassiner, kloses ved tilsætning af luftformig klor i en koncentration på 3 milligram $\%$. Effekten i bassinvandet kontrolleres ved ugentlige bakteriologiske prøver udtaget af fiskerikontrollen efter regler foreskrevet af sundhedsstyrelsen. Fra virksomhedens hoveddepot i København undersøges prøver af østers bakteriologisk af Statens Seruminstitut. Kompagniets arbejdere undersøges af kredslægen i Nykøbing med henblik på smitsomme tarmsygdomme (tyfus, paratyfus m. v.), der ikke er forekommet i beretningsåret.

Bolighygiejne, gader, anlæg m. v.

Thisted. I de 28 år siden 1939 er der ialt opført ca. 1500 lejligheder i etageejendomme og villaer og nedlagt ca. 270 lejligheder. Da befolkningstilvæksten samtidig kun har været ca. 1000, betyder det en væsentlig forbedring af boligforholdene. I årene 1949–58 opførtes gennemsnitlig kun 26 lejligheder årligt, men i årene 1959–63 steg tallet til 80 lejligheder årligt, i 1964 til 131, i 1965 til 145 og i 1966 til 99 lejligheder. I 1967 opførtes 67 beboelseshuse med 117 lejligheder, og der nedlagdes 22 lejligheder. Der er endnu nogen mangel på moderne lejligheder, og der findes stadig en mængde gamle huse med små, primitive og usunde lejligheder. Den kommunale husvildeforsorg ophørte for nogle år siden.

Nykøbing M. Byggeriet har været af lidt mindre omfang, idet der i 1951–58 gennemsnitlig opførtes 41 lejligheder og i 1959–63 gennemsnitlig 65 lejligheder årligt. I 1964 var tallet 101, i 1965 45 og i 1966 44 lejligheder. I 1967 opførtes

44 beboelseshuse med 52 lejligheder, og der nedlagdes 20 lejligheder. Der findes stadig mange dårlige og overbefolkede huse i den gamle del af byen og mange lejligheder uden entré, uden spisekammer og i det hele taget med yderst primitive køkkenforhold. Under kommunens boligforsorg var 66 familier med 50 voksne og 53 børn.

Begge byer har velindrettede offentlige legepladser.

For *landkommunernes* vedkommende kan man ikke tale om nogen egentlig boligmangel. Boligstandarden er yderst vekslende, idet der stadig findes mange gamle, dårligt byggede og fugtige beboelseshuse. Nedlæggelsen af landbrugsejendomme fører i disse år dog til, at en del dårlige huse ikke beboes mere eller omdannes til sommerboliger.

Der er i de senere år bygget godt hundrede nye sommerhuse årligt i Thisted amt.

Idræt, friluftsliv og badning

Idrætsforeningerne i Thisted og Nykøbing disponerer over tidssvarende station anlæg.

Nykøbing M. kommunale badestrand, »Østerstrand«, er Limfjordens bedste badestrand og er veludstyret med kabiner, toiletter og affaldskasser. Badevandets bakteriologiske forhold har vist sig tilfredsstillende. Kommunen ejer endvidere et mindre strandareal på sydsiden af Refshammer og har her anlagt en mindre lejrplads. Byens største, som er privat ejet, ligger ved »Østerstrand« og er særdeles velindrettet. Et større »svømmestadion« for skoler og ungdomsforeninger er under opførelse på »Østerstrand«.

Thisted kommunale søbad er velindrettet, men vandet forurenes ofte slemt fra kloakudløbene i havnen og øst for den, som ikke har rensningsanlæg, samt fra et hovedkloakudløb vest for byen. Dette modtager spildevandet fra byens vestlige del samt fra nabokommunerne Thisted Landsogn og Tilsted og passerer et mekanisk rensningsanlæg.

Prøver af badevandet ved søbadet viste vekslende grader af forurening ved vestlig og ved østlig vind. Der blev ikke udstedt badeforbud.

De kommunale myndigheders opmærksomhed er henledt på forureningen af badevandet. Det synes dog endnu at have ret lange udsigter med at få rensset kloakvandet fra byens centrale og østlige dele, idet der først må foretages betydelige omlægninger af kloaksystemet. Det kræver teknisk arbejdskraft, – og penge. For det vestlige hovedkloakudløb bør der snarest blive tale om at udbygge det eksisterende mekaniske rensningsanlæg med et biologisk filter.

Fra stranden ved byens campingplads bades der også en del. Vandprøver viste forurening stammende fra byens kloakker ved vestlig vind. Under de sjældnere østlige vinde var badevandet pænere.

Ingen af byerne har en offentlig varmtvandsbadeanstalt.

Lejrpladser. Ved årets udgang fandtes 24 godkendte lejrpladser i Thisted amt, hvoraf lejrpladserne ved Thisted, Nykøbing M., Sallingund og Svinkløv var oppe på ca. 10.000 overnatninger i sommerens løb.

Ulemper forårsaget af lugt, røg, støv, støj o. l.

Vejmaterialefabrikken »Synopal«, som i 1961 opførtes i den østlige udkant af Thisted, gav atter i år anledning til klager fra bydelens beboere over nedfald af kalkstøv fra fabrikkens skorsten og sorteringsanlæg. Der blev i efteråret 1967 bygget et hus omkring dette anlæg, hvilket har mindsket støvgenerne noget for de nærmest boende. Sundhedskommissionen behandlede sagen i en række møder, hvor man ikke kom spørgsmålet nærmere om installation af et effektivt støvfilter i fabrikkens skorsten. Kommissionen har derefter – i marts 1968 – pålagt fabrikken at træffe foranstaltninger til fjernelse af dette meget betydelige støvnedfald inden den 1. april 1969, – en frist, som fabrikken har opnået ved at indbringe sagen for indenrigsministeriet.

Kloakering

Thisted. To af byens kloakker har udløb i havnen, hvor vandet på dage med stillestående vand eller svag sydøstlig vind er stærkt forurennet.

Fra byens østlige og midterste dele føres urensset spildevand til udløb umiddelbart øst for havnen. Kloaknettet fra den vestlige del af byen føres sammen med kloakkerne i Thisted Landsogn og Tilsted kommuner gennem et mekanisk renselanlæg til udløb i Dragsbæk i byens vestlige udkant.

Som omtalt i et tidligere afsnit forurenes badevandet ved Thisted Søbad og ved campingpladsen i betydelig grad af alle disse kloakudløb, hvilket man også er klar over i byrådet. Det har ønsket at få undersøgt, om man for at bedre forholdene tilstrækkeligt må etablere renselanlæg med biologisk filter, eller om en udledning af kun forrenset spildevand kan anses for tilstrækkeligt, ifald man fører kloakledningen langt ud på dybt vand i Thisted Bredning. På stadsingeniørens foranledning påtog Isotopcentralen sig at indlede undersøgelser og søge at nå frem til en vurdering af dette spørgsmål.

Nykøbing M. Byens største kloak, som modtager afløb fra to trediedele af byen, munder ud 1½ km nordøst for badestranden ved det såkaldte »Epidemihus« efter at have passeret et mekanisk rensningsanlæg. Byens øvrige kloakker er også forsynet med rensningsanlæg, som dog gennemgående er for små dimensionerede og lidet effektive. Et mekanisk og biologisk rensningsanlæg for kloakkerne i den sydvestlige del af byen er under udførelse.

Landkommunerne. Nye kloakanlæg toges i brug i Svankær og Boddum. Ved landvæsenskommission behandlede sager om udvidelse af kloakanlæg i Frøstrup, Vildsund og Ø. Jølby.

I Thisted amt findes 30 kloakrensningsanlæg, hvoraf 4 med biologisk filter, som står under landbrugsministeriets kontrol 2 gange årligt. Der udtages prøver af deres tilløb hver halve time en dag igennem, og embedslægerne fører tilsyn hermed og bemærker forureningsgraden af det modtagende vandløb. I nogle tilfælde viste det sig herved, at rensningsanlæggene ikke blev passet godt nok.

Dag- og natrenovation

Thisted. Natrenovation ophævedes for en del år siden, idet W. C.-installation blev obligatorisk.

Dagrenovation formales i et Dano-konverteringsanlæg. Skarnkasserne tømmes ugentlig, idet de ved kommunens foranstaltning køres til Dano-anlægget med låg på og her udskiftes med kasser, som er spulet rene.

Nykøbing M. Dagrenovationen tømmes i en lukket bil, hvori indholdet formales og køres til byens losseplads. Anvendelse af latrintønder blev forbudt, og natrenovationskørselen ophørte i 1958.

Mange *landkommuner* har i årets løb indført papirsække til dagrenovation. Men lossepladserne giver ofte problemer og især bortskaffelsen af nutidens uhyre mængder papir og anden emballage.

På lokalt initiativ har »Jyllands Destruktionsteknik« udviklet et anlæg til forbrænding af dagrenovation, som er forholdsvis billigt i anskaffelse og drift. Et sådant anlæg toges i november i brug i Hundborg-Jannerup kommune, der sammen med nabokommunerne Sjørring-Thorsted, Vang og Nørhaa indførte en fælles dagrenovationsordning. Anlægget blev placeret på et ret ensomt sted, hvor der ikke har været klager over ulemper af røg eller lugt.

Destruktionsanstalter

Intet særligt.

Begravelsesvæsen

Intet særligt.

VII. Lovgivning vedrørende medicinalpersoner m.m.

Læger og andre medicinalpersoner

Intet at bemærke.

Apotekervæsen

Ved årets udgang blev Hundborg apotek nedlagt.

Nyordningen af medicinforsyningen i denne egn er ved et samarbejde mellem apotekerne i Thisted og Koldby samt de praktiserende læger søgt tilrettelagt således, at den kan fungere gnidningsløst og ikke giver anledning til kritik.

Forhandling af svangerskabsforebyggende midler

Intet at bemærke.

VIII. Embedslægerens virksomhed

Tabel 14

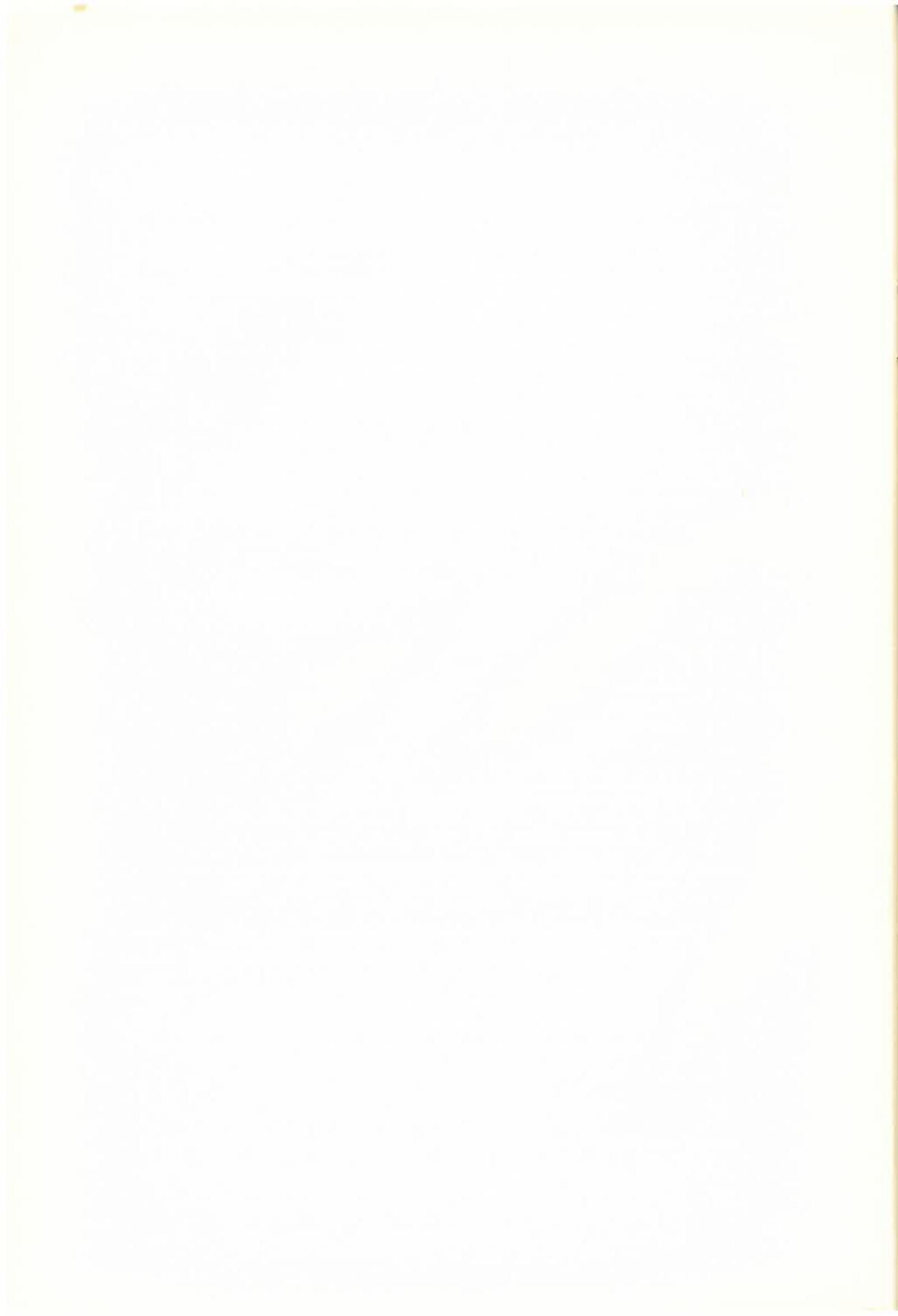
	Thisted lægekreds	Morsø lægekreds	1967 ialt	1966 ialt
A. Antal embedsmæssige eftersyn og møder m. m.				
Eftersyn af institutioner, virksomheder og alm. sundhedsmæssige forhold	109	89	198	173
Eftersyn i anl. af epidemiske sygdomme	2		2	
Sundhedskommissionsmøder	33	17	50	42
Landvæsenskommissionsmøder	14	5	19	14
Jordemoderkonferencer	2	1	3	2
Sundhedsplejerskekonferencer	2	12	14	13
Skolelægekonferencer	3		3	3
Andre møder og foredrag	55	8	63	55
B. Retslig virksomhed.				
1) Arrestlægevirksomhed:				
Antal arresthuse	1	1	2	2
– besøg ialt	25	14	39	75
– alm. lægeundersøg. af nyindsatte fanger	69	37	106	95
2) Anden retslig virksomhed:				
Antal lovmæssige (medicolegale) ligsyn	48	17	65	61
– lovmæssige (medicolegale) obduktioner..	6	1	7	7
– undersøgelser af personers sindstilstand	2	1	3	4
– andre retsmedicinske undersøgelser	1	2	3	4
– erklæringer om børns avlingstid	32	3	35	22

I tilslutning til ovenstående kan oplyses, at amtslægen sammen med den farmaceutiske visitator har eftersat samtlige apoteker og som helhed fundet forholdene tilfredsstillende.

I arresten i Thisted var 20 fanger under lægebehandling og i Nykøbing M. 15 fanger. Epidemiske sygdomme og kønssygdomme er ikke forekommet.

Ved de ifølge fængselsvæsenets cirkulære af 28. marts 1952 anordnede almindelige lægeundersøgelser af nyindsatte fanger påvistes ikke sygdomme, som måtte behandles på sygehus eller ved indlæggelse på statshospital.

De hygiejniske forhold er i begge arresthuse tilfredsstillende. I arresten i Thisted blev køkkenet moderniseret. Men arresten som helhed er gammel og udtidsvarende.

ÅRSBERETNING

FOR

THISTED AMTS TUBERKULOSESTATIONER

VED

GEORG BINDSLEV
overlæge, dr. med.

MOGENS HOLM
ass. overlæge

CENTRAL

Tuberkulosestationen, Centralsygehuset, Skive; telefon: Skive 1717, lokal 298.
Lægerne træffes på telefon Skive 1717, lokal 297.

NYKØBING MORS

Sygehuset; stationens telefon: Nykøbing 72 14 15.

Konsultation: hver fredag kl. 10-12,

1. og 3. torsdag i hver måned kl. 15-16½.

Desuden:

hver mandag kl. 16-17

for *attestsøgende o. l.*, samt

eftersyn af tuberkulinprøver, BCG-vaccination m.v.

Sundhedsplejersken træffes iøvrigt på telefon Nykøbing 72 08 10 eller 72 14 15.

THISTED

Centralsygehuset; stationens telefon: Thisted 448.

Konsultation: hver mandag kl. 10½-12½,

hver onsdag kl. 15-16.

Desuden:

hver fredag kl. 16-17

for *attestsøgende o. l.*, samt

eftersyn af tuberkulinprøver, BCG-vaccination m.v.

Sundhedsplejersken træffes iøvrigt på telefon Thisted 879 eller 448.

Tuberkulosestationerne er lukkede: søn- og helligdage
grundlovsdag efter kl. 12
juleaftensdag
mellem jul og nytår

Bestyrelsens formand: amtmænd *F. Martensen-Larsen*, Thisted.

Leder: overlæge, dr. med. *Georg Bindslev*.

Ass. overlæge: *Mogens Holm*.

Reservelæge: *Jørgen Brandorff*

Regnskabsfører: kontorchef *Nissen*, amtskontoret, Thisted.

Sundhedsplejerske frk. *Sinne Hansen*, Thisted, telefon 879.

Sundhedsplejerske frk. *Anna Nielsen*, Nykøbing, telefon 72 08 10.

Stationsarbejdet omfatter Thisted amtslægekreds, herunder købstæderne Nykøbing Mors og Thisted, med et samlet indbyggerantal på 83016. Der holdes faste konsultationer i *Nykøbing, Vestervig, Thisted og Fjerritslev*.

Samlet antal fastavertede lægekonsultationsdage	Nykøbing	Stationen i Vestervig	Thisted	Fjerritslev	Hele amtet
	72	11	100	11	194

Det samlede antal konsultationer i 1967 var 22586.

Konsultationerne fordeler sig på de 4 distrikter og for hele amtet som vist i følgende tabeller.

Antal konsultationer

		1967	1966	1965	1964	Årsgen- nemsnit 1959-63	Årsgen- nemsnit 1954-58	Årsgen- nemsnit 1949-53
Tuberkulose- stationen i Nykøbing	Land	1651	1380	1560	1597	1660	1383	1312
	by	1346	1355	1674	1519	1685	1075	1375
	rutineundersøgelse	3210	3624	3527	3230	3120	2971	1833
	I alt:	6207	6359	6741	6346	6465	5429	4520
Vestervig	Land	144	205	343	422	380	334	216
	rutineundersøgelse	473	105	417	450	374	241	51
	I alt:	617	310	760	872	754	576	267*
Thisted	Land	2708	4231	3719	2479	3830	2375	3517
	by	6407	3670	4280	4471	2767	1152	1659
	rutineundersøgelse	6482	6276	6266	6560	6030	3893	3080
	I alt:	15597	14177	14265	13510	12627	7420	8256
Fjerritslev	Land	80	143	125	185	201	198	85
	rutineundersøgelse	85	61	96	124	306	104	57
	I alt:	165	204	221	309	507	302	142*
Tilsammen Thisted amt	Land	4583	5959	5747	4643	6071	4291	4890
	by	7753	5025	5934	5990	4452	2227	3034
	rutineundersøgelse	10250	10066	10306	10364	9830	7209	4934
	I alt:	22586	21050	21987	21037	20353	13727	12858**

*) kun 1953, sep.-dec.

**) uden folkeundersøgelserne

I følgende oversigt indgår en og samme person kun én gang i kalenderårets løb.

Antal undersøgte personer

	by	land	ialt
Børn (under 15 år)	843	2011	2854
Mænd, 15 år eller over	2241	2485	4726
Kvinder, 15 år eller over	2155	2031	4186
Ialt:	5239	6527	11766

Foranledningen til undersøgelsen af de 8912 voxne

	by	land	ialt
Tidligere konstateret tub. sygdom.....	73	168	241
symptomer	465	715	1180
tuberkuløst milieu	596	257	853
obligatorisk undersøgelse (rutineunders.)	3153	3228	6381
andre forhold	109	148	257

I 1967 er der fundet 16 tilfælde af anmeldelsespligtig tuberkulose i åndedrætsorganerne, heraf 12 nye tilfælde og 4 recidiver.

	Nye tilfælde			Recidiver		
	by	land	ialt	by	land	ialt
Børn (under 15 år)	0	3	3	0	0	0
Mænd, 15 år eller over	2	3	5	1	2	3
Kvinder, 15 år eller over	1	3	4	0	1	1
Ialt:	3	9	12	1	3	4

De 12 nye tilfælde var alle lungetuberkulose.

Fordeles de 12 nye aktive tilfælde af lungetuberkulose efter de forhold, der har givet anledning til undersøgelsen, fås følgende skema:

	1967	1966	1965	1964	1963	1962	1961	1960	1959	1958	1957	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	1949
Symptomer	5	6	3	6	4	11	5	6	4	13	5	11	6	7	17	18	11	20	25
tuberkuløst milieu	1	1	0	0	3	2	7	1	2	1	1	1	0	0	2	7	2	10	11
folkeundersøgelsen 1950	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	25	—
folkeundersøgelsen 1953	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	5	2	—	—	—	—
anden rutineundersøgelse	0	2	1	0	2	0	0	2	1	0	1	0	0	2	1	1	1	1	1
anden tub. el. tidl. tub..	1	0	0	0	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	4	4
anden årsag	5	1	1	3	5	1	2	3	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0

Langt de fleste nye tilfælde af lungetuberkulose findes ved undersøgelse af patienter, der er henvist på grund af symptomer; man må derfor fremdeles indskærpe nødvendigheden af undersøgelse, hvis der er selv de ringeste symptomer. Det gælder også for lungekræft, at de fleste tilfælde findes hos personer, der for en sikkerheds skyld er sendt til undersøgelse med ganske banale symptomer.

5 af de 12 nye tilfælde var konstateret andetsteds (på hospitalsafdelinger etc.).

Patienter, der lider af *diabetes* eller *ulcus ventriculi* samt patienter under *steroidbehandling*, har en oversygelighed af tuberkulose, og ønskes derfor kontrolleret 2 gange om året.

Arligt fund af nye tilfælde af lungetuberkulose, 1949-67:

	1967	1966	1965	1964	1963	1962	1961	1960	1959	1958	1957	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	1949
+ TB i expectorat . .	5	6	2	2	4	7	7	9	5	12	4	8	5	6	14	18	10	29	23
+ TB i ventrikelsk.v.	3	1	3	1	4	3	3	0	1	2	4	4	1	7	8	7	3	21	12
lukket aktiv lungetub.	4	3	0	6	7	4	6	4	1	1	1	0	0	2	0	1	5	10	6
Ialt:	12	10	5	9	15	14	16	13	7	15	9	12	6	15	22	26	18	60	41

I 1967 er desuden fundet 4 nye tilfælde (og 0 recidiv) af tuberkulose uden for åndedrætsorganerne, alle konstateret andetsteds (på hospitalsafdelinger etc.). Tilfældene er medregnet i efterfølgende oversigt.

Andre lidelser hos de undersøgte

1 abscessus tub. reg. lumbalis	23 infiltratio pulmonis
1 adenitis hilorum	1 kyphoscoliosis
1 adenitis mediastinalis	1 lymphomata hilorum
1 adipositas	3 morbus cordis
3 atelectasis pulmonum	4 neoplasma malignum pulmonis
3 BOECKs sarcoid	1 neoplasma malignum metastaticum pulmonis
4 bronchiectasia	13 pleuritidis seqv.
1 bronchitis	3 pleuritis calcificata
5 bronchitis chronica	3 pleuropneumonia
1 bronchopneumonia	31 pneumonia
1 cystis pericardii	38 pneumonia seqv.
1 cystis pulmonis	1 pneumokoniosis
13 diabetes mellitus	1 pneumothoracis artificialis seqv.
6 ectasia aortae	4 pneumothorax spontaneus
4 ectasia cordis	1 tuberculoma pulmonis vetus
7 emphysema pulmonum	1 tub. glandulorum colli
2 empyematis seqv.	15 tub. pulm. vetus
3 erythema nodosum	1 tub. renis
7 fibrosis pulmonum	2 tumor mediastini
1 fistula tub. thoracis	
1 fracturae costae seqv.	

I de følgende 2 tabeller gives en oversigt over tuberkulosen i Thisted amt.

Tuberkuloseregister for Thisted amt

	Tub. pulm.	Anden tub.	Ialt
Patienter overført fra 1967	59	17	76
Tilgået tuberkuloseregistret i 1967 (incl. recidiver)	4	0	4
Patienter, hvis sygdom er konstateret i 1967	12	4	16
Patienter, som er tilflyttet i 1967	0	0	0
Patienter, som tidligere er registreret som tub. pulm., nu registreret som anden tuberkulose	0	0	0
Patienter, som tidligere er registreret som anden tuberkulose, nu registreret som tub. pulm.	0	0	0
Ialt indgået i tuberkuloseregistret	75	21	96
Udgået af tuberkuloseregistret ved årets udgang:			
Helbredt	11	7	18
Fraflyttet	0	0	0
Døde af tuberkulose	1	0	1
Døde af anden årsag	5	1	6
Ialt udgået af tuberkuloseregistret	17	8	25
Overført til 1968	58	13	71

De 7 patienter (6 med tub. pulm. og 1 med extrapulmonal tuberkulose), som døde i 1967 havde stationerne forinden kendskab til. Dette i modsætning til de foregående år, hvor tuberkulosestationerne for flere patienters vedkommende først fik besked gennem dødsanmeldelsen, hvilket forhold må indskærpe nødvendigheden af henvisning til undersøgelse på tuberkulosestation, hvis der er selv de ringeste symptomer, der kan tyde på tuberkulose. Tidlig diagnose har også i høj grad betydning derved, at den muliggør hurtig og grundig undersøgelse af den syges milieu, hvorved atter nye tilfælde vil kunne findes.

Oversigt over tuberkulosepatienter i Thisted amt 31. december 1967

1 Lungetuberkulose, + TB i 1967:	Mænd	Kvinder	Drenge	Piger	Ialt
Expectorat + TB	9	5	0	0	14
Ventrikelskyllevand + TB	2	1	0	1	4
Tilsammen	11	6	0	1	18
2. Lungetuberkulose, abacillær i 1967	26	12	2	0	40
Lungetuberkulose ialt	37	18	2	1	58
3. Anden tuberkulose:					
Pleuritis serosa primaria	1	0	0	0	1
Andre tub. sygdomme	6	6	0	0	12
Tilsammen	7	6	0	0	13
Tuberkulosepatienter ialt	44	24	2	1	71

Det fremgår af tabellen, at tuberkulosestationerne i 1967 har fået forbindelse med 13 af de patienter, der i Thisted amt er lidende af extrapulmonal tuberkulose; det er lidt færre end i de foregående år, men de 13 repræsenterer sandsynligvis ikke det virkeligt eksisterende antal. I denne forbindelse erindres de praktiserende læger og sygehuse om den pligt, de siden 1. januar 1951*) har til at anmelde ikke alene tilfælde af lungetuberkulose, men også alle andre tilfælde af tuberkulose, så snart de er konstateret, til amtets centraltuberkulosestation, Skive.

Følgende tabel viser en opgørelse pr. 100.000 indbyggere:

	1967	1966	1965	1964	1963	1962	1961	1960	1959	1958	1957	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	1949
Åbne tilf. af lunge- tub. (exp. + TB).	17	11	4	8	10	13	18	19	15	27	20	32	20	29	40	50	51	62	58
Døde af lungetub.	1	1	2	4	0	4	1	0	0	1	2	1	2	3,5	8	3,5	13	7	19

De bacillære tilfælde i amtet er såvidt muligt alle typebestemte. Tuberkulosestationerne har kendskab til 6 patienter med *bovin* infektion, deraf 1 nykonstateret i 1967.

Af de 12 nye tilfælde af tuberkulose i åndedrætsorganerne i 1967 er ingen fraflyttet amtet. Tilfældene fordeles i husstande som følger: 0 af de 12 tilfælde var uden husstand, de resterende fandtes i 12 husstande med i alt 48 medlemmer, hvoraf 48 er blevet undersøgt, d.v.s. 100 %.

Af de 4 nye tilfælde af tuberkulose uden for åndedrætsorganerne i 1967 er ingen fraflyttet amtet. Tilfældene fordeles i husstande som følger: 1 af de 4 tilfælde var uden husstand, de resterende fandtes i 3 husstande med i alt 10 medlemmer, hvoraf 10 er blevet undersøgt, d.v.s. 100 %.

*) Jfr. Sundhedsstyrelsens »Cirkulære til landets læger vedrørende anmeldelse af tuberkulose« af 19. december 1950. I cirkulæret bemærkes, at praktiserende læger, der stiller diagnosen tuberkulose, fritages for at udfylde anmeldelsesblanketten, såfremt patienten straks henvises til nærmere undersøgelse og behandling på tuberkulosestationen, specialafdeling eller hos speciallæge. — Fra 1. januar 1957 benyttes i stedet for den hidtil anvendte blanket et anmeldelseskort, formular 4202.

Oversigt over arbejdet på stationerne i 1967

Til sammenligning anføres tallene fra foregående år

	1967	1966	1965	1964	Årsge- nemsnit 1959-63	Årsge- nemsnit 1954-58	Årsge- nemsnit 1949-53
Røntgengennemlysninger	5864	6039	6834	6783	6163	5679	6303
Skærbilledfotograferinger	12168	10147	9518	8030	7749	4070	1555*)
Røntgenfotograferinger	425	742	557	584	547	754	1073
Tomograferinger	14	12	29	19	17	12	13
Expektoratundersøgelser	4	9	20	256	362	313	355
Ventrikelskyllevandsundersøgelser ...	22	26	43	44	96	199	157
BCG-vaccinationer	476	417	326	368	498	268***)	971**)
Gennemlysning pr. 10.000 indbyggere	706	727	818	810	728	658	728
Røntgenfoto pr. 10.000 indbyggere..	51	89	67	72	65	88	124

*) uden folkeundersøgelserne.

**) Desuden i samarbejde med skolelæge Westh og Statens Serum-institut vaccination af skolebørn.

***) Desuden i samarbejde med Statens Seruminstitut vaccination af en del skolebørn.

Det lave tal for expectoratundersøgelse i de 3 sidste år skyldes at langt de fleste expectorater nu sendes direkte til Statens Seruminstitut til dyrkning, mens de tidligere sendtes via tuberkulose-diagnosestationen i Skive, og der blev talt. – Det samlede antal expectoratundersøgelser er i virkeligheden væsentligt som de foregående år.

Med hensyn til BCG-vaccinationerne henstiller man til de praktiserende læger at foretage BCG-vaccination i tilslutning til »børneundersøgelserne«.

De henviste patienters læger har fået meddelelse om resultatet af alle undersøgelser, og følgende forholdsregler er blevet anbefalet:

61 patienter: indlæggelse på afd. L., Centralsygehuset, Skive.

1 patienter: indlæggelse på hospital

0 patienter: indlæggelse på børnesanatorium

Sygeplejerskerne har foruden selve stationsarbejdet udført et betydeligt arbejde ude i amtet blandt tuberkuloseramte familier og i familier under observation for tuberkulose.

Der er aflagt 1702 hjemmebesøg, med 2543 konsultationer.

Til slut vil tuberkulosestationerne rette en tak til de praktiserende læger for godt samarbejde. Det er ikke mindst lægernes henvisning af patienter med de mindste mistænkelige symptomer, der giver os mulighed for at finde frem til tilfælde med begyndende lungetuberkulose.

UDGIVELSEN BEKOSTET AF THISTED AMTSRÅD